

izrecno navedeno, ter se je tudi privoljenje c. kr. domobranskega ministrstva okrajnemu sodišču priposlalo, potem ko je došlo.

Kolikor pa gre za zasebno po §-u 46 odst. 4. k. pr. r. od državnega pravdnika zastopano obtožbo stražmeštra Jurja K., pa je prizivno sodišče v zmoti, ako šteje rok §-a 530 k. z. od dne, ko je Jurij K. žalitev zvedel. Ker gre za žalitev žendarma in je žendarmstvo po zakonu z dne 25. decembra 1894., št. 1 drž. zak. za 1895 vojaško organizirano telo, onda ima razžaljeni žendar pravico do posebnega varstva po ces. odredbi z dne 27. oktobra 1853, št. 228 drž. zak. Po §-u 20 z najvišjim odlokom z dne 3. marca 1895 potrjene službene inštrukcije za žendarmstvo pa je žendarjem prepovedano odpustiti kako njim storjeno žalitev, vsled česar mora žendar na vsaki način odločbo komandanta o tem zaprositi, ali naj se žalitev zasleduje. Komandant mora tožbo vložiti in je torej smatrati njega za obtožitelja. Zatorej pa sme veljati za začetek v §-u 530 k. z. določenega tožbenega roku le tisti čas, ko je pozvani in resnično poslušajoči komandant o žalitvi in o žalilčevi osebi zvedel. To se je zgodilo v danem slučaju dne 27. oktobra 1910, ko je dospela ovadba postajevodje pri c. kr. deželnem žendarmemskom komandu, kateremu gre pravica kaznovati in pomiloščevati. Dne 2. novembra 1910 pri okrajnem sodišču dospeli kazenski predlog državnega pravdnništva je torej brez dvoma še v roku §-a 530. k. z. podan, najsi je žaljeni žendarm že dne 14. septembra 1910 zvedel za nekaj dni prej storjeno žalitev.

Zatorej je bilo po §-ih 33, 479 k. pr. r. vloženi ničnostni pritožbi generalne prokuratorure po zmislu §-a 292. k. pr. r. ugoditi.

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

a) Medverstvena razmerja: Tudi starši, ki so bili tedaj, ko so sklenili zakon, brez veroizpovedbe, so zavezani, da določijo za otroka, ki je bil ob porodu brez veroizpovedbe, zakonito priznано versko izpoved, v kateri naj se ga vzgaja ter v šoli podučuje. (Upr. sod. 8. novembra 1910 št. 6623, B 7704.)

Razlogi.

Državni zakon z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 142 o splošnih pravicah državljanov, ima sledeče določbe, ki pridejo tu v poštev:

Po členu XIV. je popolna svoboda vere in vesti vsakomur zagotovljena, uživanje državljskih in političnih pravic od veroizpovedbe neodvisno in se tudi ne more nikogar siliti, da bi opravljal cerkveno dejanje ali se udeležil cerkvene slovesnosti, razun če je pod oblastjo drugega, ki je to po zakonu upravičen zahtevati.

Po členu XIV. je dovoljeno pripadnikom veroizpovedbe, ki ni zakonito priznana, izvrševati bogočastje doma, kadar isto ne krši veljavnega prava in n'avnosti. (Že sedaj bodi omenjeno, da so v §-ih 14 in 16 omenjene vse pravice, ki jih imajo pripadniki zakonito nepriznanega veroizpovedanja, torej tudi oni, ki so brez vsake veroizpovedbe, napram državi v verskem oziru terjati.)

Ta popolna svoboda vere in vesti, ki daje vsakomur od strani države na prosto, da si izvoli po svojem osebnem prepričanju zakonito priznano ali pa nepriznano, ali pa sploh nobeno veroizpoved, se mora sama po sebi pri otrocih v gotovih ozirih utesniti, kakor je to že v navedeni določbi člena XIV. odst. 3. ugotovljeno. (Izjemno dovoljenje, da se koga primora h kakemu cerkvenemu dejanju ali cerkveni slovesnosti, ako je podvržen oblasti drugega, ki je po zakonu upravičen to zahtevati.) Še natančneje je pa to določeno v medverstvenem zakonu z dne 25. majnika 1868 drž. zak. št. 49. Po členu I. tega zakona (odst. 1 in 3) slede zakonski ali zakonskim enakovredni otroci, kadar sta oče in mati iste veroizpovedbe, veri staršev. Pri mešanih zakonih sledijo sinovi veri očeta, hčerke veri matere; zakonska pa lahko pred ali po zakonu določita, da ima veljati obratno razmerje, ali pa, da naj vsi otroci sledijo veri očeta ali pa vsi veri matere. Odstavek 4. tega člena pa se glasi: Kadar bi se ne uporabila nobena zgorajšnih določb, mora oni, ki ima pravico do vzgoje otroka, določiti istemu veroizpoved.

Člen 2. zastopa načelo, da se veroizpoved, ki se je določila otroku, tako dolgo ne sme spremeniti, dokler jo otrok sam iz lastne, proste volje ne spremeni, ter določuje gotove, natanko označene izjeme za otroke, ki še niso dovršili sedmega leta.

Člen 3. nalaga staršem in varuhom, kakor tudi verskim služabnikom odgovornost za natančno izpolnjevanje priučočih predpisov.

Po členu 4. ima vsakdo po dopolnjenemu 14. letu pravico, izvoliti si po svoji prosti volji in prepričanju katerokoli veroizpoved, ter ga mora pri tem oblastvo, če treba, ščititi (seveda če se v tem času ne nahaja v takem umskem ali duševnem razpoloženju, v katerem je lastno prosto prepričanje izključeno).

S pričujočimi določbami medverskega zakona je torej popolnoma izčrpno ugotovljeno, kako je sprva veroizpoved otroku določiti, in v katerih primerih se sme že določeno veroizpoved do dopolnjenega sedmega leta premeniti, dočim je med dopolnjenim 7. in dopolnjenim 14. letom sploh vsaka prememba nedopustna. Od dopolnjenega 14. leta naprej pa nastopi čas, ko vsak lahko veroizpoved po lastni volji izpremeni.

Do tega leta mora torej veroizpoved, — ki se je po §-u 1. določila, in po §-u 2. izjemoma do 7. leta spremenila — ostati v veljavi in so starši in varuhi odgovorni za natanko izvrševanje tega predpisa.

V jasni zvezi s temi predpisi medverskega zakona o določi veroizpovedi otrok in o načelni neizpremenljivosti te veroizpovedi do dopolnjenega 14. leta so določbe državnega ljudskošolskega zakona o verouku za otroke, ki so od dopolnjenega 6. do dopolnjenega 14. leta zavezani obiskovati šolo. Državni ljudskošolski zakon z dne 14. majnika 1869, drž. zak. št. 62 (deloma spremenjen po noveli z dne 2. maja 1883 drž. zak. št. 53) določa v §-u 1., da ima ljudska šola nalogo, vzgajati otroka v versko-nravnemu zmislu, in navaja v §-u 3. med učnimi predmeti za občo ljudsko šolo, odnosno v §-u 17. med učnimi predmeti za meščansko šolo na prvem mestu verouk. V §-u 5. se (v soglasju z zakonom o razmerju med šolo in cerkvijo z dne 25. maja 1868 drž. zak. št. 48, ki je izšel sočasno z medverskim zakonom) odreja, da morajo za verouk poskrbeti in ga nadzorovati pred vsem dotična cerkvena oblastva. Po §-u 20. ne smejo starši ali njih namestniki otrok pustiti brez poduka, ki je predpisan za javne ljudske šole. Po §-u 21. začenja šoloobveznost z dopolnjenim šestim letom in traja do dopolnjenega 14. leta, izstopiti pa sme učenec iz šole le, ako si je pridobil za ljudske šole predpisanega najpotrebnejšega znanja, namreč v verouku, branju, pisanju in računanju. Po §-u 22. so starši ali varuhi tudi tedaj, kadar se otroci podučujejo doma ali v zasebnem učnem

zavodu, za to odgovorni, da se podučuje otroke najmanj v obsegu, ki je predpisan za ljudsko šolo, o čemur naj se šolsko nadzorstvo, če o tem dvomi, primerno prepriča.

Gre sedaj za vprašanje, ali veljajo zgoraj navedena načela o veroizpovedi otrok in njih verski vzgoji tudi za otroke onih oseb, ki — posluživši se po členu 14. in 16. d. o. z. pristoječe jim pravice, — ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi ali verski družbi, ki so torej skratka povedano: »brez veroizpovedi«.

Zakon z dne 9. aprila 1870 drž. zak. št. 51, ki ga navaja pritožnik, govori le o »zakonu« oseb, ki ne pripadajo nobeni zakonito priznani cerkvi ali verski družbi, ter o tem, kako se morajo voditi porodni, zakonski in mrtvaški registri zanje. Zlasti je v §-u 3. tega zakona določeno, da naj porodne in mrtvaške registre za te osebe vodi okrajno glavarstvo, v katerega okraju se je primeril slučaj rojstva ali smrti, in da mora oblastvo vpis tudi tedaj, kadar je pristojnost dvomljiva, začasno izvršiti, obenem pa vpeljati nadaljno postopanje. Tudi § 4. določa, da se mora vsak slučaj rojstva ali smrti, ki ga je vpisati v te matice, od onega, ki je to dolžan storiti, najpozneje tekom 8 dni, in sicer navadno osebno, naznaniti, ter v slučaju rojstva zajedno navesti ime, ki naj se da otroku. V §-u 5. je povedano, kdo je dolžan rojstvo naznaniti. Ta zakon urejuje torej glede otrok takih oseb le naznanilo in vpis rojstvenih slučajev.

Vodstvo matic ima pravni pomen samo za ugotovitev in posvedočbo državljskih osebnih pravic, ki je potrebna raz stališča javne uprave, kakor tudi zasebnopravnih interesov, dočim se navedba veroizpovedi v maticah raz državnega stališča vpisuje le v svrhu evidence, nikakor pa se s tem vpisom ne določa veroizpoved.

Ker se mora vsakega otroka takoj po rojstvu vpisati v kako rojstno matico, predpisuje zakon za otroke staršev brez veroizpovedi, — za katere še ni dana veroizpoved z rojstvom samim — namesto vpisa v rojstno matico cerkve ali verske družbe vpis v rojstno matico, ki jo vodi politično oblastvo; v ta namen je tudi ustanovljena dolžnost naznanila tekom osmih dni (§ 5.).

Ako veli izvršilni ukaz z dne 20. oktobra 1870 d. z. št. 128, ki se je izdal k zakonu z dne 9. aprila 1870, v §-u 1., odst. 2., da je v rojstnih in mrtvaških maticah na onih mestih, kjer bi bilo po ma-

tičnih predpisih omeniti veroizpoved, vpisati označbo »brez veroizpovedi«, ima to le negativen pomen, da zakonito priznana veroizpoved ni (ali še ni) določena.

S citiranim zakonom z dne 9. aprila 1870 pa se ni prav nič določilo, ali in kateri veroizpovedi naj pripadajo taki, v rojstno matico političnega oblastva vpisani otroci z ozirom na njih bodočo versko vzgojo in na verouk.

Nasprotno morajo tudi za take otroke veljati le zgoraj navedene določbe, ki urejujejo vobče veroizpoved in versko vzgojo otrok.

V teh zakonitih določilih pa se pod »vero« ali »veroizpovedjo« ne da razumeti zgolj negativen pojem »brez veroizpovedi«, marveč le one verske izpovedi, ki dajo, ker so zakonito priznane, oziroma ker je država njih ustav odobrila in njih združni značaj priznala, zadosti jamstva za to, da se bode otroka podučevalo v onih nraavnih pojmih »vere«, ki jih ima država v mislih kot važnega činitelja otroške vzgoje, ne pa, da se morda pod imenom »vere« vcepuje v srce naravnost negacija vsake vere ali celo načela, ki kršijo pravni in nraavni čut otrokov.

Člen 1. medverstvenega zakona predpisuje, kakor zgoraj pokazano, ná vse strani natanko, kako se mora vršiti prva določitev veroizpovedi za otroka.

Kadar se namreč ne more vporabiti nobene izmed določb odstavka 1. do 3. tega člena, — tedaj mora po odstavku 4. oni, ki mu gre pravica vzgojevati otroka, določiti zanj veroizpoved (in sicer iz navedenih razlogov zakonito pripoznano veroizpoved), torej predvsem starši in varuhi, ki so po členu 3. tega zakona odgovorni za natančno izvršitev teh predpisov.

Res je, da otroka staršev, ki so brez veroizpovedi, ne more zahtevati kaka določena verska družba za se, ako namreč niti otrok, niti njegovi starši nimajo s to versko družbo pravnih stikov, ki bi upravičevali pravico le-te, podati zahtevo v zmislu člena 3., odstavek 2. leg. cit., to pa ne spremeni prav nič na dolžnosti staršev, da določijo svojemu otroku, ki je za časa

rojstva brez veroizpovedi, zakonito priznano veroizpoved, v kateri naj se ga vzgaja in podučuje.

Ako se temu nasproti ugovarja, da pod besedo »vera« v členu 1. do 3. medverskega zakona ni treba nujno razumevati zakonito pripoznane veroizpovedi — saj je v členu 4. pod »veroizpovedjo« tudi zakonito ne pripoznana razumeti — zadostuje opozoriti na to, da se, četudi bi bil člen 4. res takó tolmačiti — ta zakonita določba, ki uravnava prosto izber veroizpovedi **oseb po dopolnjenem 14. letu** — nikakor ne more pritegniti v tolmačenje strogih (zwingend) predpisov o določbi veroizpovedi **otrok**.

Iz tega sledi, da morajo tudi starši, ki so brez veroizpovedi, svojim otrokom, in sicer najpozneje, ko stopijo ti v šologodno starost, torej s šestim letom, poskrbeti zakonito pripoznano veroizpoved, v kateri se mora otrok vsaj do dopolnjenega 14. leta vzgajati.

Dr. R. A.

b) Zemljiški posestniki v občinskem lovskem okrožju so upravičeni do pritožbe zoper zakup občinskega lova. Kadar so oblastva v konkretnem slučaju »po razmerah« za potrebno spoznala obširnejšo razglasitev lovske dražbe, kakor jo določa § 2. ministrskega ukaza z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257, se mora način te razglasitve v administrativnem postopanju natanko določiti. (Upr. sod. 22. marca 1910 št. 2916, B 7311 A.)

Pri razpisu dražbe za zakup občinskega lova v J. je c. kr. okr. glavarstvo naročilo županstvu, naj doposlahi mu razglas o licitaciji lova na običajen način razglasi in potem na občinsko uradno desko pribije.

Izvršujé ta ukaz, je županstvo dalo ta razglas v nedeljo dne 12. aprila 1908 pred župno cerkvijo v J. ustmeno razglasiti ter ga od 13. do 25. aprila 1908 na tamošnji uradni deski pribitega imelo.

Na podlagi izida licitacijske razprave z dne 28. aprila 1908 je okrajno glavarstvo R. potrdilo kranjsko industrijsko družbo kot zakupnico občinskega lova v J. v zmislu § 4. min. ukaza z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257.

Vsled priziva, ki so ga vložili A. H. in tov. iz P., je deželna vlada v Ljubljani izpodbijano potrdilo lovskega zakupa razveljavila

ter odredila zopetno dražbo imenovanega lova, češ, da se naročeno obširnejše razglasilo zakupa ni pravilno izvršilo, ker se je v nasprotju z navadami, obstoječimi v občini J., izvršilo objavljenje zgorajnega razglasa le pred župno cerkvijo na P.

Prizivu, ki ga je zoper to odločbo vložila kranjska industrijska družba, je c. kr. poljedelsko ministrstvo ugodilo, odločbo deželne vlade kranjske razveljavilo, ter zopet uveljavilo razsodbo prve inštanice, ker se vsled izjave županstva J. razglasi glede važnih občinskih zadev, po krajevnem običaju tako objavljajo, da se jih pribije na občinsko desko v J., razglasi pa samo pri župni cerkvi v J. Če se razglas ni objavil pred župno cerkvijo na P., ni v tem najti nobene pomanjkljivosti postopanja.

V pritožbi na upravno sodišče trdé J. M. in tov. iz P., da ravno kar navedena izjava županstva J. ni resnična, marveč da se po krajevnem običaju, ki velja v občini J., vse važne občinske zadeve, predvsem tudi lovske zadeve, razglasujejo pred župno cerkvijo na J. in na P. Za »običajno« razglasitev prideta obe župni cerkvi, ne pa obstoječe štiri podobčine v poštev.

Razlogi razsodbe upravnega sodišča:

Kar se predvsem tiče manjkajoče legitimacije pritožnikov, ki jo navaja protispis, se legitimacije do pritožbe protitožnikom ne more odrekati, ker so vsi pritožniki, — kar je neoporečeno, — zemljiški posestniki. Kot take jih mora zelo zanimati, da se občinski lov, čigar dohodki se po zakonitih določbah med nje razdele, za čim najvišjo vsoto dá v zakup; upravičeno smejo torej tudi zahtevati, da se v varstvo njih koristi vse ukrene, kar bi utegnilo osigurati tak ugoden izid dražbe.

Med te odredbe spada nedvomno primerna razglasitev lovske licitacije, ker je v interesu vsakega posameznega zemljiškega posestnika, kakor tudi posestnikov sploh, da se da licitacijskemu postopanju najširšo publiciteto.

Posamezni zemljiški posestnik je gotovo upravičen ugovarjati, ako tu omenjene odredbe niso bile izdane, in ni nadalje razmotrivati, v kateri podobčini stanuje dotični zemljiški posestnik, je-li kaj vedel o razglasu ali ne, marveč razsojevati je zgolj o tem, formalnem dejstvu, se je-li razglas izvršil na običajni, zakonu primerni način.

V tem oziru je sodišče uvaževalo, da po §-u 2. že omenjenega ministrskega ukaza iz leta 1852. obligatorno res ni drug način razglasitve predpisan, kakor ta, da se razglasna uradno desko pribije.

Ukaz pa veli še vrhutega, da se razglas po razmerah lahko še na obširnejši način objavi. Na ugovore od nasprotne strani, da ta obširnejši način objave v ukazu samem ni neobhodno predpisan, da torej ni bistvena pomanjkljivost, ako se ga ne uvažuje, se sodišče ni moglo ozirati, ker izpodbijani ministrski odlok sam ne zastopa stališča, češ, da bi se v danem slučaju ne mogla vršiti obširnejša razglasitev, nasprotno smatra po svojem besedilu način razglasitve, kakor ga je odredilo okrajno glavarstvo, za merodajen, ter se le peča z vprašanjem, se je-li ta način razglasitve v pričujočem primeru res izvršil.

Sodišče ne more segati preko vsebine te odločbe ter ni imelo preiskovati, je-li bilo treba to obširnejšo razglasitev v pričujočem primeru sploh ukazati ali ne, marveč je moralo dejstvo upoštevati, da so vse inštanice to obširnejšo razglasitev smatrale za potrebno.

Sodišče je našlo, da v pričujočem slučaju dejanski stan, ki je bil ugotovljen v teku administrativnega postopanja, še ne zadostuje za rezrešenje merodajnega spornega vprašanja, ali je bilo za krajevnoobičajno objavo razglasa o dražbi občinskega lova v J. treba tudi ustmenega naznanila tega razglasa pred farno cerkvijo na P.

Pričujoči, od županstva na J. izdani izjavi, se ne vjemate, ker se v prvi izjavi, izdani na poziv okrajnega glavarstva v R. trdi, da se razgasi, ki se tičejo tudi koristi podobčine P., navadno objavljajo pred farno cerkvijo na P., dočim je v drugi, na prošnjo kranjske industrijske družbe izdani izjavi povedano, da se le one zadeve, ki se tičejo specielno podobčine P. ter njenih posestnikov, iz prijaznosti razglase pred cerkvijo na P.

To postopanje onemogoča torej zanesljivo presojo za ta slučaj važnega vprašanja, ali spadajo razgasi o dražbah lovskih zakupov med one zadeve, ki se po krajevnem običaju razglase tudi pri farni cerkvi na P.

Dr. Lapajne.

